

Občanská nauka

1. světová válka

První světová válka

Obrázek č. 1



- **Doba trvání:** 28. červenec 1914 – 11. listopad 1918.
- **Místo:** Evropa, Afrika, Asie
- **Proč začala:** úspěšný atentát na arcivévodu a následníka rakousko-uherského trůnu Františka Ferdinanda d'Este.
- **Kdo provedl atentát:** Gavrilo Princip, člen radikálního hnutí **MLADÁ BOSNA**, jehož cílem bylo sjednocení jižních Slovanů a nezávislost na Rakousko-Uhersku.
- **Kde se to stalo:** v Sarajevu, během vojenské přehlídky, kde byl se svojí manželkou Žofií, která byla těhotná.
- **Poslední slova před smrtí:** „Žofie, Žofie, neumírej! Zůstaň na živu pro naše děti!“ Následovala slova: „Nic mi není.“
- **Kdo byl Gavrilo Princip:** narodil se 25. července 1894 a zemřel 28. dubna 1918 v terezínské pevnosti. Nejdříve se pokusil zabít spolknutím kyanidu, ale jed vyvrátil. Poté se zabil svou zbraní.



Doplňte údaje o 1. sv. válce!

- **Doba trvání:**
- **Místo:**
- **Proč začala?**
- **Kdo a kde provedl atentát?**
-



[Obrázek č.2](#)



Válka proběhla mezi dvěma koalicemi:

- a) **MOCNOSTI DOHODY** => Francie, Spojené království, Itálie, carské Rusko
- b) **ÚSTŘEDNÍ MOCNOSTI** => Německo, Rakousko-Uhersko, Osmanská říše, Bulharsko

Účast vojáků na 1. světové válce: asi 70 milionů

Mocnosti Dohody

Mrtví: 5 525 000

Zranění: 12 831 500

Pohřešovaní: 4 121 000

Ústřední mocnosti

Mrtví: 4 386 000

Zranění: 8 388 000

Pohřešovaní: 3 629 000

Konec války:

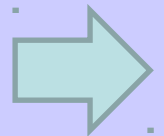
- vítězství DOHODY a kapitulace ÚSTŘEDNÍ MOCNOSTI,
- konec první světové války – 11. listopad 1918,
- od 11 hodin zavládlo na všech frontách příměří (11. 11. v 11 hodin),
- dohoda byla podepsána německou generalitou ve štábním vagoně vrchního velitele dohodových vojsk francouzského maršála FOCHE v COMPIÈGNE.



Odpovězte:

1. Kdo zvítězil v 1. sv. válce? 

2. Kdy válka skončila? 



Vývoj podle bojišť

Balkánská fronta

- V roce 1914 proběhly tři rakousko-uherské útoky na Srbsko, útočící vojska byla pokaždé poražena a zahánána zpět.
- Roku 1915 zaútočila na Srbsko uhersko-rakouská a bulharská vojska. Srbskou armádu porazili a její zbytky byly přepraveny na ostrov Korfu.
- Roku 1916 vypovědělo Rumunsko válku Rakousko-Uhersku.
- 2. července 1917 vypovědělo Řecko válku ústředním mocnostem.
- V září 1918 byla zahájena ofenzíva, bulharská armáda se zhroutila. Pak padla celá balkánská fronta a Srbsko se osvobodilo.

Italská fronta

- Itálie byla dříve spojencem Německa a Rakouska-Uherska, do války nejdříve nevstoupila a byla neutrálním státem. 23. května 1915 se ale přidala na stranu protivníka (DOHODA) a za to měla slíbené území na Balkáně (Istrie, Dalmácie).
- 11 bitev mezi italskou a rakousko-uherskou armádou o řeku Soči.
- Od podzimu roku 1917 proběhla bitva u Caporetta, při které se fronta posunula k řece Piavě, a na této řece probíhala bitva až do konce války.

Západní fronta

- Květen 1915 – vážné střetnutí u belgického města Ypres (tam byl poprvé použit plyn chlór, později se podle tohoto města pojmenoval plyn Yperit).
- Únor 1916 – zahájena bitva u Verdunu, která trvala až do prosince.
- Rok 1917 – v bitvě u Cambrai Britové poprvé použili tanky v součinnosti s pěchotou.
- 15. července – 6. srpna 1918 nedaleko Paříže proběhla poslední velká bitvou na západní frontě. Bojovaly zde Francie, Spojené státy, Spojené království a Itálie s německou armádou. Němci zde byli poraženi.

Východní fronta

- Německá armáda porazila Rusy v bitvě u **Tannenbergu**.
- Srpen 1914 – v bitvě u **Krašniku** byla ruská armáda poražena rakousko-uherskou armádou.
- 26. srpen – 11. září -> bitva o **Halíč**, kdy ruská armáda postoupila do Karpat, na východní Slovensko a do Slezska a ohrožovala české země.
- V bitvě u **Gorlice** v červnu 1915 byla ruská armáda poražena.
- 7. listopad 1917 byla Velká říjnová socialistická revoluce.
- 3. března 1918 podepsalo Rusko **brestlivský mír** a přestalo se válčit.

Svět

- Bojovalo se i na moři, protože k Německu patřily ostrovy Karolíny, Marshallovy ostrovy, Německá Nová Guinea.
- Marshallovy ostrovy v roce 1917 obsadili Japonci.
- Listopad 1914 – Dohoda vyhlásila válku Osmanské říši.
- 11. března 1917 – Angličané dobyli Bagdád.
- Duben 1917 – vstupují do války Spojené státy, válka se stává světovou.

Důsledky První světové války

- **Zánik** Rakouska-Uherska, carského Ruska, Německého císařství a Osmanské říše.
- Rakousko-Uhersko se **rozpadlo** na Československo, Rakousko a Maďarsko.
- Vytvořeny **nové státy** Polsko a Jugoslávie.

[Obrázek č.3](#)



Odpovězte!

1. Které státy zanikly?
2. Které státy byly nově vytvořeny?



První světová válka přinesla světu značné množství změn

- a) Vojenské** – vynález tanku a užívání bojových letadel.
- b) Sociální** – deformace věkové a pohlavní struktury obyvatelstva mnoha zemí vlivem úmrtí značného počtu mužů. Ženy se začaly domáhat svých práv (např. volební).
- c) Politická** – rozmohl se pacifismus (odmítání válek a násilí), ale i nacionalismus (národovectví).



Odpovězte:

Jaké změny přinesla 1. sv. válka?



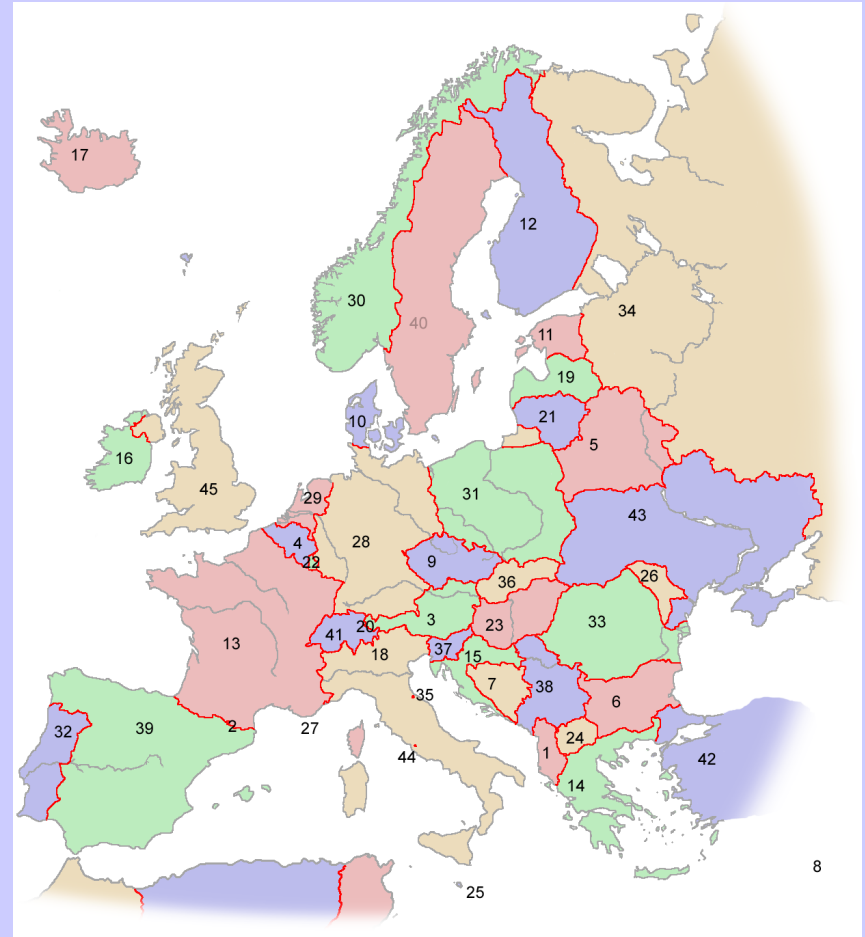
Úkol:

Porovnej mapu na obrázku č. 4 a 5.
Jaké jsou zde rozdíly?

Obr. 4

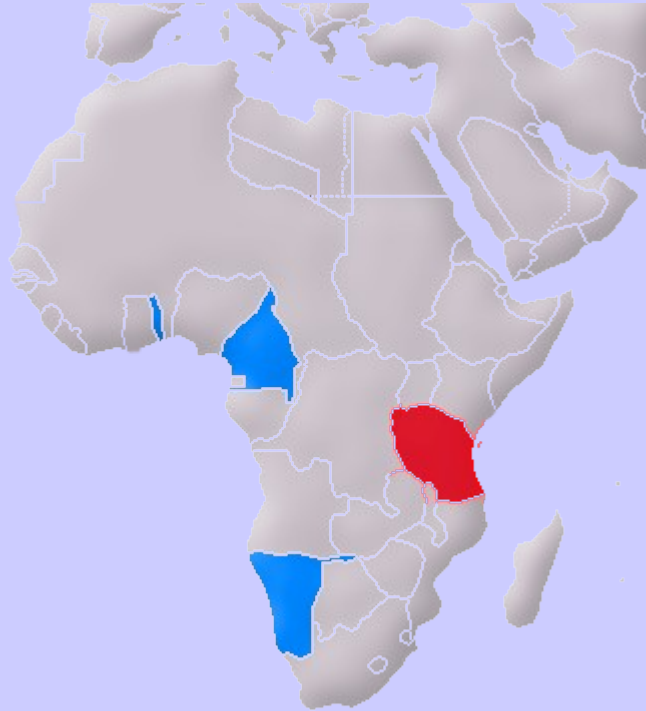


Obr. č. 5

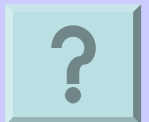


Odpovězte: Na kterém kontinentě
byly kolonie Německa?

Nápověda:



Obr. 6



Správné řešení:

V Africe.

Pomocí odborné literatury najdi odpověď na otázku:

1. Co se stalo s koloniemi Německa po 1. světové válce?



Správná odpověď

Versailleská mírová smlouva rozhodla o zániku německé východní Afriky. Západní část země připadla **Belgii** jakožto **Ruanda-Urundi**, malé území Kionga Triangle jižně od řeky **Rovuma** přešlo pod správu Portugalců jakožto součást **Mosambiku**. Zbylá část území byla Brity pojmenována Tanganika a přešla pod jejich vládu.

Pomocí odborné literatury odpověz na otázku:

1. Kde se nacházela Osmanská říše?



Správná odpověď:

Obr. 7



Vědomostní test:

1. První světová válka trvala:

- a) 28. června 1914 – 11. říjen 1918
- b) 28. červenec 1914 – 11. listopad 1918
- c) 28. srpen 1914 – 11. prosinec 1918

2. Proč začala první světová válka?

- a) atentátem na arcivévodu
- b) výbuchem v hlavním městě Francie
- c) přepadením vojenského vlaku

3. Válka propukla mezi:

- a) dvěma koalicemi
- b) třemi koalicemi
- c) čtyřmi koalicemi

4. Účast vojáků v první světové válce:

- a) asi 90 milionů
- b) asi 80 milionů
- c) asi 70 milionů

5. Vstoupily do první světové války Spojené státy?

- a) ano
- b) ne

Zdroje a odkazy

Obrázky:

Obr. 1: Palickap. [cit. 2014-01-04]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:

<
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Star%C3%A9_M%C4%Bsto,_pomn%C3%ADk_I._sv%C4%Btov%C3%A1_v%C3%A1lka.jpg
>

Obr. 2: [cit. 2014-01-04]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Martin_van_Meytens_010.jpg>

Obr. 3: Österreich-Ungarns_Ende.png: AlphaCentauri. Rowanwindwhistler [cit. 2014-01-04]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:

<<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Disgregaci%C3%B3ndeAustriaHungr%C3%ADa.svg?uselang=cs>>

Obr. 4: AlphaCentauri. Wikimedia commons. *File:Österreich-Ungarns Ende.png* [online]. [cit. 2014-02-17]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%C3%96sterreich-Ungarns_Ende.png?uselang=cs>

Obr. 5: Andrejj. Wikimedia commons. *File:Europa zemljevid.png* [online]. [cit. 2014-02-17]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Europa_zemljevid.png>

Obr. 6 WIKIMEDIA COMMONS. *File:Deutschen Kolonie Afrika - Deutsch-Ostafrika.png* [online]. [cit. 2014-02-18]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: <

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Deutschen_Kolonie_Afrika_-_Deutsch-Ostafrika.png>

Obr. 7 *File:Ottoman Empire 1914 h.PNG* [online]. [cit. 2014-02-18]. Dostupný pod licencí Public domain na WWW: <

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ottoman_Empire_1914_h.PNG>

Zdroje a odkazy

Wikipedie Otevřená encyklopedie: První světová válka [online]. editována 23. 12. 2013 v 22:58 [cit. 2014-01-04]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Prvn%C3%AD_sv%C4%9Btov%C3%A1_1_v%C3%A1lka

František Ferdinand d'Este [online]. © 2006-2013 M. Lukšíček [cit. 2014-01-04]. Dostupné z: <http://www.franzferdinand.cz/>

Dějpis.com [online]. © 1997-2014 [cit. 2014-01-04]. Dostupné z: <http://www.franzferdinand.cz/>